

**ПОНЯТТЯ «НОРМАТИВНА СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ У ЛІСАХ УКРАЇНИ»
ТА ЇЇ ЕЛЕМЕНТИ**

**THE CONCEPT OF “NORMATIVE SYSTEM OF THE ADMINISTRATIVE
AND LEGAL MECHANISM OF ENSURING OF THE SUSTAINABLE MANAGEMENT
IN THE FORESTS OF UKRAINE” AND IT’S ELEMENTS**

**Вайда В.В., аспірант кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0991-5946>
e-mail: vitaliyayda@yahoo.com**

У даній статті проаналізовано поняття «нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України» та її елементи.

Зазначено, що ліси України – це її національне багатство і за своїм призначенням й місцерозташуванням переважно виконують водоохоронні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, захисні, рекреаційні, естетичні, виховні та інші функції і є джерелом для задоволення потреб суспільства у лісових ресурсах. Всі ліси на території України, незалежно від того, на яких категоріях земель вони зростають, і незалежно від права власності щодо них, становлять лісовий фонд України й перебувають під охороною держави. Проблема збереження лісів в Україні сьогодні є надзвичайно актуальною.

Зазначено, що нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України – це внутрішньо взаємоузгоджена сукупність норм й принципів права, які відображені в відповідних актах внутрішньодержавного й міжнародного права України, що регламентують адміністративно-правове забезпечення сталого господарювання у лісах України.

Відзначається, що нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України містить наступні елементи: нормативну систему адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України за внутрішньодержавним правом та нормативну систему адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України за міжнародним правом.

Зазначено, що нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України за внутрішньодержавним правом – це внутрішньо взаємоузгоджена сукупність норм й принципів права, які відображені в відповідних нормативно-правових актах внутрішньодержавного права України, які регламентують адміністративно-правове забезпечення сталого господарювання у лісах України. А нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України за міжнародним правом – це внутрішньо взаємоузгоджена сукупність норм й принципів права, які відображені в відповідних актах міжнародного права України, які регламентують адміністративно-правове забезпечення сталого господарювання у лісах України.

Ключові слова: ліси України, сталий розвиток, стале господарювання, адміністративно-правовий механізм, нормативна система, адміністративно-правовий механізм забезпечення сталого господарювання у лісах України.

In this article the concept of «normative system of the administrative-legal mechanism of ensuring sustainable management in the forests of Ukraine» and its elements are analyzed.

It is noted that the forests of Ukraine are its national wealth and, according to their purpose and location, mainly perform water protection, sanitary and hygienic, health, protective, recreational, aesthetic, educational and other functions and are a source for meeting the needs of society in forest resources. All forests on the territory of Ukraine, regardless of what categories of land they grow on, and regardless of the ownership rights to them, constitute the forest fund of Ukraine and are under the protection of the state. The problem of forest conservation in Ukraine is extremely urgent today.

It is noted that the normative system of the administrative-legal mechanism for ensuring sustainable management in the forests of Ukraine is an internally coordinated set of norms and principles of law, which are reflected in the relevant acts of domestic and international law of Ukraine, which regulate the administrative-legal provision of sustainable management in the forests of Ukraine.

It is noted that the normative system of the administrative-legal mechanism for ensuring sustainable management in the forests of Ukraine contains the following elements: the normative system of the administrative-legal mechanism for ensuring sustainable management in the forests of Ukraine under domestic law and the normative system for the administrative-legal mechanism for ensuring sustainable management in the forests of Ukraine under international law.

It is noted that the regulatory system of the administrative-legal mechanism for ensuring sustainable management in the forests of Ukraine under domestic law is an internally mutually agreed set of norms and principles of law, which are reflected in the relevant normative-legal acts of the domestic law of Ukraine, which regulate the administrative-legal provision of sustainable management in forests of Ukraine. And the normative system of the administrative-legal mechanism for ensuring sustainable management in the forests of Ukraine under international law is an internally mutually agreed set of norms and principles of law, which are reflected in the relevant acts of international law of Ukraine, which regulate the administrative-legal support for sustainable management in the forests of Ukraine.

Key words: forests of Ukraine, sustainable development, sustainable management, administrative-legal mechanism, normative system, administrative and legal mechanism of ensuring of the sustainable management in the forests of Ukraine.

Постановка проблеми. У контексті сучасної євроінтеграції України, адміністративної реформи, подолання екологічних проблем в сучасній Україні, в тому числі спричинених російськими окупантами, реформування лісового законодавства України, потреби збереження лісів України, важливе значення має дослідження питання нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України.

Дослідження нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України має важливе практичне значення для подальшого реформування законодавства України про забезпечення сталого господарювання у лісах, а також задля покращення практичної діяльності уповноважених суб'єктів у даній сфері.

Стан дослідження. Дана проблематика є актуальною і вона є предметом дослідження багатьох науков-

ців, зокрема: Д.Арутюняна, О.Волкова, В.Непийводи та О.Сурілової.

Мета статті. Мета даної публікації полягає в тому, щоби охарактеризувати поняття «нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України» та визначити її елементи.

Виклад матеріалу дослідження.

Проблема збереження лісів в Україні сьогодні є надзвичайно актуальною. У даному контексті О.Сурілова зазначає, що складовою частиною сучасної концепції сталого розвитку є фундаментальна ідея щодо дотримання прав майбутніх поколінь людства. Природні ресурси Землі - це загальна спадщина всього людства, включаючи і сучасні, і майбутні покоління. Мета цього - це виживання людини як біологічного виду. Характерним є динамічний характер сталого розвитку, який не є незмінним станом, а постійним процесом змін, в якому масштаби експлуатації ресурсів, напрями інвестицій, орієнтація технічного розвитку й інституційні зміни узгоджують із нинішніми та майбутніми потребами[1, с. 14].

Саме тому актуальним є питання правового регулювання сталого господарювання у лісах на національному і на міжнародному рівні. У даному контексті важливим є адміністративно-правовий механізм забезпечення сталого господарювання у лісах України.

Адміністративно-правовий механізм забезпечення сталого господарювання у лісах України у своїй структурі містить дві складові системи – нормативну й інституційну.

Отже, система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України – це внутрішньо взаємоузгоджена сукупність норм й принципів права, уповноважених суб'єктів і їхня практична діяльність, котрі мають на меті забезпечення сталого господарювання у лісах України. Іншими словами дана система - це є взаємоузгоджена цілісна сукупність нормативних та інституційних елементів адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України.

Нормативну систему адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України в контексті цього дослідження доцільно розглядати як внутрішньовзаємоузгоджену сукупність норм й принципів права, які відображені в відповідних актах внутрішньодержавного й міжнародного права, котрі регламентують адміністративно-правове забезпечення сталого господарювання у лісах України.

Отже, нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України – це внутрішньо взаємоузгоджена сукупність норм й принципів права, які відображені в відповідних актах внутрішньодержавного й міжнародного права України, що регламентують адміністративно-правове забезпечення сталого господарювання у лісах України.

Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України містить наступні елементи:

1. Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України за внутрішньодержавним правом.

2. Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України за міжнародним правом.

Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України за внутрішньодержавним правом – це внутрішньо взаємоузгоджена сукупність норм й принципів права, які відображені в відповідних нормативно-правових актах внутрішньодержавного права України, які регламентують адміністративно-правове забезпечення сталого господарювання у лісах України.

Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України за внутрішньодержавним правом складається з наступних складових:

1. Конституція України [2] від 28 червня 1996 року, зокрема, згідно ст. 13 Конституції України земля, її надра, водні та інші природні ресурси, в межах території України є об'єктами права власності народу. Від імені Українського народу такі права власника здійснюють органи державної влади і органи місцевого самоврядування. Кожен громадянин право має користуватися природними об'єктами такого права власності народу відповідно до чинного законодавства.

2. Кодекси України, зокрема: Лісовий кодекс України 1994 року, Кодекс України про адміністративні правопорушення 1984 року, Кодекс про надра України 1994 року, Водний кодекс України 1995 року, Земельний кодекс України 2001 року, Цивільний кодекс України 2003 року, Повітряний кодекс України 2011 року, Кодекс цивільного захисту України 2012 року.

Згідно ст. 1 Лісового кодексу України[3] ліс – це є тип природних комплексів (екосистема), в якому поєднуються переважно деревна і чагарникова рослинність із відповідними ґрунтами, тваринним світом, трав'яною рослинністю, мікроорганізмами й іншими природними компонентами, що взаємопов'язані в своєму розвитку, впливають одне на одного й на навколишнє природне середовище.

Ліси України – це є її національне багатство і за своїм призначенням й місцезорозташуванням переважно виконують водоохоронні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, захисні, рекреаційні, естетичні, виховні та інші функції і є джерелом для задоволення потреб суспільства у лісових ресурсах. Всі ліси на території України, незалежно від того, на яких категоріях земель вони зростають, і незалежно від права власності щодо них, становлять лісовий фонд України й перебувають під охороною держави.

3. Закони України, зокрема: Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»[4] 1991 р., Закон України «Про громадські об'єднання»[5] від 22 березня 2012 р., Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»[6] від 23 травня 2017 року та Закон України «Про заборону на проведення суцільних рубок у гірських ялицево-букових лісах Карпатського регіону»[7] у редакції від 30 жовтня 2019 р.

У ст. 3 Закону України «Про заборону на проведення суцільних рубок в гірських ялицево-букових лісах Карпатського регіону» встановлено, що на стрімких схилах в гірських ялицево-букових лісах Карпатського регіону дозволено лише вибіркові рубки головного користування і вибіркові рубки формування й оздоровлення лісів. А згідно ст. 10 цього Закону передбачено, що у Карпатському регіоні мережу природно-заповідних територій і об'єктів потрібно розширити за рахунок збільшення частки і розширення площ природних й біосферних заповідників, національних природних і регіональних ландшафтних парків, заповідних урочищ, заказників, пам'яток природи із доведенням до 2030 року рівню заповідності до 20 відсотків відповідно до законодавства.

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 року установлює правові й організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямовані на запобігання шкоді довкіллю, а також забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання й відтворення природних ресурсів, охорони довкілля, в процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, котра може значний вплив мати на довкілля, із врахуванням державних, громадських і приватних інтересів.

4. Підзаконні нормативно-правові акти, зокрема: Постанова ВРУ «Про інформування громадськості із питань, що стосуються довкілля»[8] від 04 листопада 2004 р., Указ Президента України «Про Положення про

Міністерство екології та природних ресурсів України»[9] від 13 квітня 2011 року № 452/2011, Указ Президента України «Про Положення про Державне агентство лісових ресурсів України»[10] від 14 квітня 2011 року № 458/2011, Постанова КМУ «Про затвердження Правил заготівлі живиці у лісах України»[11] від 8 лютого 1996 року № 185.

Нижче розглянемо нормативну систему адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України за міжнародним правом.

Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України за міжнародним правом – це внутрішньо взаємоузгоджена сукупність норм й принципів права, які відображені в відповідних актах міжнародного права України, які регламентують адміністративно-правове забезпечення сталого господарювання у лісах України.

Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України за міжнародним правом складається з наступних складових:

1. Міжнародні договори ООН з питань забезпечення сталого господарювання у лісах, учасником яких є Україна, зокрема: Загальна декларація прав людини ООН дня 1948 року, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права ООН 1966 р., Міжнародний пакт про громадянські та політичні права ООН 1966 р., Орхуська конвенція 1998 року, Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату[12] 1992 року.

2. Міжнародні договори Ради Європи з питань забезпечення сталого господарювання у лісах України, учасником яких є Україна, зокрема: Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод Ради Європи від 4 листопада 1950 року.

3. Міжнародні договори ОБСЄ з питань забезпечення сталого господарювання у лісах, учасником яких є Україна, зокрема: Прикінцевий акт наради із питань безпеки і співробітництва в Європі 1975 року та Декларація Будапештської зустрічі на найвищому рівні 1994 року.

4. Міжнародні договори Міністерської конференції по захисту лісів у Європі, зокрема: Резолюція Н1 «Загальні принципи сталого господарювання у лісах Європи»[13] 1993 р. і Резолюція Н2 «Загальні принципи збереження різноманіття європейських лісів»[14] 1993 р.

У рамках проведення 8-ї Міністерської конференції по захисту лісів у Європі в 2021 році відбулося ухвалення двох документів:

Декларація «Майбутнє, якого ми прагнемо, ліси, яких ми потребуємо». Вона містить бачення щодо лісів Європи, цілі щодо лісів Європи на період до 2030 року, вона окреслює подальші напрямки роботи процесу «Лісова Європа» і закликає країни до більш ширшого діалогу із лісових питань на національному рівні, а також розвитку лісової освіти і використання екосистемних послуг.

Резолюція «Адаптуючи Європейські ліси до змін клімату», яка містить заклик до країн Європи посилити зусилля на національному рівні щодо адаптації лісів

і заходи стосовно відновлення лісових ландшафтів. Також передбачає створення механізму поширення знань щодо відповіді на стихійні лиха і явища в лісах.

В ході роботи 8-ї Міністерської конференції щодо захисту лісів Європи взяли участь представники лісової адміністрації 40 країн Європи і 16 міжнародних організацій лісового профілю[15].

5. Двосторонні та багатосторонні міжнародні договори України з питань забезпечення сталого господарювання у лісах, зокрема: Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про співробітництво у галузі охорони навколишнього середовища[16] від 24 січня 1994 року, Угоду між Урядом України і Урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво у галузі охорони навколишнього природного середовища[17] від 07 вересня 2006 р., Рамкова конвенція про охорону і сталий розвиток Карпат від 22 травня 2003 року, ратифікована відповідним Законом України від 07 квітня 2004 року.

6. Рішення Європейського суду з прав людини з питань права на безпечне для життя і здоров'я довкілля та охорони довкілля, зокрема: Справа «Дубецька та інші проти України» та Справа «Хамер проти Бельгії».

У цьому контексті М.Медведева зазначає, що нагальним нині є ефективне застосування існуючих норм із метою забезпечення універсальних стандартів прав людини і міжнародно-правових засад охорони довкілля. Як показує практика Європейського суду з прав людини, за умови функціонування дієвого механізму захисту прав людини відпадає необхідність надання юридичного оформлення права на сприятливе довкілля[18, с. 164]. Разом із тим, процес розвитку прав людини є динамічним, а розширення гарантій права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля є необхідним на національному і на міжнародному рівні.

Висновки. Отже, на основі вищенаведеного, можемо зробити наступні висновки. Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України має важливе значення для збереження довкілля, раціонального лісокористування, захисту лісів, розвитку лісгосподарювання і підтримки екологічного балансу в лісах України.

Належне адміністративно-правове забезпечення сталого господарювання у лісах України є невід'ємною вимогою сучасного розвитку України у контексті її євроінтеграції, захисту лісів України й забезпечення реалізації принципів сталого розвитку в лісокористуванні.

Існують перспективи і подальших наукових досліджень в даному напрямку, зокрема, щодо: захисту лісів України, міжнародно-правового статусу лісів; захисту лісів Карпат.

Отже, ми у даній статті охарактеризували проблематику поняття «нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України», а також визначили основні елементи нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення сталого господарювання у лісах України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сурилова О.О. Порівняльне екологічне право: Навчальний посібник. О.: Фенікс, 2010. 220 с.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Кодекс про надра України від 27 липня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.
4. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
5. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1.
6. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23 травня 2017 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29. Ст. 315.
7. Про заборону на проведення суцільних рубок у гірських ялицево-букових лісах Карпатського регіону: Закон України в редакції від 30 жовтня 2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 51. Ст. 383.
8. Про інформування громадськості з питань, що стосуються довкілля: Постанова Верховної Ради України від 04 листопада 2004 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 2. Ст. 72.
9. Про Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України: Указ Президента України від 13 квітня 2011 року № 452/2011. *Офіційний вісник України*. 2011. № 29. Ст. 1258.

10. Про Положення про Державне агентство лісових ресурсів України: Указ Президента України від 14 квітня 2011 року № 458/2011. *Офіційний вісник України*. 2011. № 29. Ст. 1264.
11. Про затвердження Правил заготівлі живиці в лісах України: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1996 р. № 18. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-96-%D0%BF> (дата звернення: 10.09.2022).
12. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату від 09 травня 1992 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_044 (дата звернення: 10.09.2022).
13. Resolution No H1 General Guidelines for the Sustainable Management of Forests in Europe: Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe from 16-17 June 1993, Helsinki, Finland. URL: https://www.foresteurope.org/docs/MC/MC_helsinki_resolutionH1.pdf (дата звернення: 10.09.2022).
14. Resolution No H2 General Guidelines for the Conservation of the Biodiversity of European Forests: Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe from 16-17 June 1993, Helsinki, Finland. URL: https://www.foresteurope.org/docs/MC/MC_helsinki_resolutionH2.pdf (дата звернення: 10.09.2022).
15. Україна взяла участь у 8-й Міністерській конференції щодо захисту лісів Європи. URL: <https://n.forest.gov.ua/ukrajina-vzyala-uchast-u-8-j-ministerskij-konferentsiji-shchodo-zakhistu-lisiv-evropi/> (дата звернення: 10.09.2022).
16. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища від 24 січня 1994 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/616_073 (дата звернення: 11.09.2022).
17. Угода між Урядом України та Урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища від 07 вересня 2006 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/031_060 (дата звернення: 11.09.2022).
18. Медведєва М.О. Право на сприятливе довкілля в контексті універсальних стандартів прав людини. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2009. Випуск 83(Частина II). С. 161–165.